

Famatuzsálemek megőrzése faápolással

Elsősorban a városi idős fákat ápolják az erre szakosodott szakemberek. Ezen beavatkozások legfőbb célja az élet- és vagyonvédelem, emellett pedig a faegyed lehetőség szerinti megőrzése. Sok példát ismerünk arra is, hogy nagy hangsúlyt fektetnek egy-egy nevezetes fa, famatuzsálem életben tartására. De mi a helyzet a természetszerű környezetben lévő idős faegyedekkel, például egy idős fás legelő faival? Mit tehetünk értük a faápolás eszközeivel, tapasztalataival? Szakdolgozatomban favizsgáló és faápoló szakmérnök-hallgatóként és egyben természetvédelemben dolgozó szakemberként ezekre a kérdésekre kerestem a választ.

Ecélből az általam különösen kedvelt, a Bükkalján elhelyezkedő Cserépfalu község határában található Hidegkúti fás legelőt, annak famatuzsálemeit szemeltem ki. A terület kiemelt természetvédelmi értékét az idős hagyásfák és a hozzájuk kötődő élővilág (különösen a faegyedekhez köthető xilofág rovarvilág) adja. A szakdolgozat készítésével párhuzamosan a terület kezelője, a Bükki Nemzeti Park Igazgatóság megkezdte az idős fák felvételezését a fás legelőn. Olyan felvételi lapot állítottunk össze a kollégákkal, melynek segítségével önkéntesek is bevonhatók a munkába. Önkénteseink ez idáig 98 famatuzsálem felvételezését végezték el. A dolgozat fontos célja volt, hogy ápolási javaslatokat dolgozzak ki a fás legelő idős faegyedeire. Ennek érdekében három fát választottam ki a fás legelő területén, ezt a három egyedet vizsgáltam meg a faápolásban alkalmazott úgynevezett vizuális, azaz szemrevételezéses favizsgálattal, majd a városi környezetben alkalmazott faápolási módokat értékeltem természetvédelmi szempontból.

A Hidegkúti fás legelő

Az érintett három egyed közül egyet szeretnék kiemelni, a körülbelül 250-300 éves, 2 méter törzsátmérőjű, 627 cm törzskerületű kocsányos tölgyet, mely ezekkel a paramétereivel méltán kerülhet be Magyarország faóriásai közé. Már vázágainak átmérője (50-100 cm-esek) is eléri az erdeinkben található átlagosnál nagyobb faegyedek törzsátmérőjét. A fa hatalmas törzse belülről üreges. Nagyon sok mikroélőhellyel rendelkezik: különböző méretű üregekkel, odúkkal, száraz ágakkal, mikro-talajjal. A leváló kéregdarabok, az úgynevezett kéregzsebek a denevéreknek nyújtanak szálláshelyet, vastag kéregrepedéseiben pedig énekesmadarak fészkelnek.

A matuzsálemi faegyedek életébe – mint ahogy azt az angol szakirodalom is

leírja – csak a legvégső esetben szükséges beavatkozni. A legnagyobb veszélyt a kiválasztott faegyedre az jelenti, hogy a vázágak kiszakadhatnak, és ez a törzs, így az egész fa pusztulásához vezethet. Ennek elkerülésére a korona „könnyítése”, azaz a koronájának csökkentése lehet egy jó megoldás, de ez további egyeztetéseket igényel a természetvédelemben dolgozó szakemberekkel, mivel újszerű és a szakmát is megosztó beavatkozásról van szó. A felsorolt mikroélőhelyeket, a száraz ágakat, az odúkat mindenképpen kímélni kell, hiszen ezek nagymértékben hozzájárulnak a fa természetvédelmi értékéhez. Élet- és balesetvédelmi szempontok nem játszanak szerepet, hiszen a fa közelében turisztikai objektum nem található. Dolgozatom kapcsán arra a megállapításra jutottam, hogy a kitűzött természetvédelmi cél megvalósítására, a faegyedek életének meghosszabbítására kevés olyan faápolási mód van, amelynek során nem sérülhetnek a mikroélőhelyek. Az adott egyed fás legelőn betöltött szerepét mérlegelve tudunk dönteni a legkedvezőbb ápolási módról. A jövőre nézve fontos lehet a fák felmérésének folytatása, a fák ökológiai értékének meghatározása, a fás legelő kezelési tervének elkészítése, és a kezelések megvalósításával szerzett tapasztalatok összegyűjtése.

Csikos Valéria

favizsgáló és faápoló szakmérnök

A vizsgált matuzsálemi korú kocsányos tölgy